

ZNANSTVENI RAD U GALERIJI STARIH MAJSTORA ILI ORIJENTACIJSKI MARATON S PREPREKAMA

Sanja Cvetnić

Strossmayerova galerija starih majstora HAZU
Zagreb

Sažetak

Iako orijentacijski maraton s preprekama nije poznata atletska disciplina ali je najbliža metafora onoga što čini znanstveni rad na zbirci starih majstora. Znanstveni rad na temama starih majstora može biti usporediv s troškovima oko obuke najskupljih profesija poput pilota ili kirurga, a skupi ulog još uvijek ne osigurava kratkoročno jednakomjerljivu korist.

U Hrvatskoj postoji veliki broj stručnih časopisa u kojima je moguće objaviti rezultate svoga znanstvenoga rada, ali publiciranje je završna faza kojoj prethodi dug put, a prije svega identifikacija problema unutar vlastite zbirke. Odabir specijalizacije unutar jedne zbirke (slikarska škola ili pojedini umjetnik) je mačehinska odluka jer će neki drugi problemi i neke druge slike za to vrijeme imati ulogu Pepeljuge.

Ukoliko želimo jednoj slici iz našeg fundusa, recimo - Sv. Ivan Krstitelj u pustinji, pripisanu Jacopu dal Ponte zvanom il Bassano (Bassano del Grappa 1510.-1592.) potvrditi dosadašnju atribuciju ili je otpisati iz njegovog opusa, potrebno je proučiti samu sliku, provjeriti točnost ikonografskog čitanja i upoznati ga kroz stilsku analizu, što nas još uvijek zadržava unutar zidova ustanove, ali poznavanje slike uključuje i njenu kritičku povijest, proučavanje monografija, recentnih studija, upoznavanje usporedivih slika, proučavanje arhivske dokumentacije, što uključuje putovanja, obiliske biblioteka, crkava i arhiva, nabavu skupe inozemne literature.

Ukoliko je problem dobro uočen pa njegovo rješenje potiče znanstvenu znatiželju, potrebna su sredstva za njegovu obradu i to je prva prepreka koja obeshrabruje.

Izvor sredstava se može pronaći među predviđenim sredstvima za projekte pri Ministarstvu znanosti i tehnologije, natječajima koji povremeno oglašava Institut otvoreno društvo, a ako je istraživanje povezano s najavljenom izložbom i od Ministarstva kulture. Sredstva se mogu dobiti i od raznih inozemnih zaklada koje imaju predviđene programe financiranja za istraživače iz središnje i istočne Europe. Sve to podrazumijeva ne poznavanje, nego znanje nekoliko

svjetskih jezika, što se ne može svladati u roku kraćem od pet godina.

Kustos će se često malodušno pitati nije li njegov trud nedovoljno vrednovan i prepoznat, jer nogometaš treće lige ili lokalni političar bio bi za toliki entuzijazam obilato nagrađen.

Sportski hibrid – orijentacijski maraton s preprekama – nije poznata atletska disciplina, ali je najbliža metafora onoga što čini znanstveni rad na zbirci starih majstora. Ne samo zbog dugotrajnosti, mogućega gubitka smjera i zapreka na putu, nego i zbog sportskoga duha koji će mu tijekom utrke i na njenom kraju biti često od pomoći.

Premda znanstveni rad nije isključiva nego samo jedna od djelatnosti kustosa u muzejskoj ustanovi, tek njegovi rezultati, bili oni vlastiti ili usvojeni od prethodnika, omogućuju pravilno razumijevanje vlastite zbirke i osnova su svih temeljnih kustoskih zadaća, od ispravnoga čuvanja, prezentacije, obrade dokumentacije do restauratorskih prijedloga ili različitih edukacijskih programa. Međutim, znanstveni rad na temama starih majstora može biti usporediv s troškovima oko izobrazbe najskupljih profesija poput pilota ili kirurga, a skupi ulog (rijetko ostvariv ideal), još uvijek ne osigurava kratkoročno jednakomjerljivu korist. Stoga je, kao i u mnogim drugim slučajevima, motivacija za znanstveni rad i osiguranje njegovih uvjeta najčešće prepuštena volji i upornosti osobe koja se u njega upućuje. Kada znanstveni apetiti obuhvaćaju šire probleme te se razviju u veće i zahtjevnije cjeline koje mogu zadovoljiti kriterije magistarskoga rada ili doktorske disertacije, kustos prelazi okvire matičnih muzeja ili galerija, jer one nisu ujedno i znanstvene ustanove. Podršku i formalni okvir za znanstveni rad tada pruža fakultet na kojemu je stasao, uz pomoć mentora koji ga prate tijekom rada i istraživanja, te komisija koje završne rezultate ocjenjuju odabirom u odgovarajuće znanstvene stupnjeve. Vanjsku podršku u konačnici znanstvenoga rada pružaju i druge strukovne institucije ili udruge putem kojih se rezultati mogu provjeriti šaljući ih na recenzije i potom ponuditi kolegama kroz publikacije. U povijesnoumjetničkoj struci najpoznatije su tri: *Peristil*, čiji je izdavač Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, oba sa sjedištem u Zagrebu, te splitski *Prilozi za povijest umjetnosti u Dalmaciji*, čiji je izdavač Splitski konzervatorski odjel Ministarstva kulture Republike Hrvatske. To nisu jedine periodičke publikacije u kojima je moguće objaviti rezultate svoga znanstvenog rada – postoji i splitska *Kulturna baština*, zagrebački *Tkalčić*, *Croatica Christiana*, *Vrela* i *prinosi*, dubrovački *Dubrovnik*, *Radovi varaždinskoga Zavoda za znanstveni rad HAZU*, rovinjski

*Jacopo dal Ponte zvani il Bassano
Sv. Ivan Krstitelj u pustinji,
Gradski muzej, Bassano del Grappa*

Annali... – ali oni su najčešće regionalno suženi ili okvirno zadani (objavljuju se istraživanja usmjerena na lokalnu, crkvenu, isusovačku baštinu), a tematski prošireni na povijesne i različite kulturološke probleme. No ocjena rada i njegova publikacija završni su dio istraživanja kojemu prethodi dugi put, a prije svega identifikacija problema.

Identifikacija problema

Svaki će iskusniji kustos slikarske zbirke starih majstora moći nabrojiti više problema unutar vlastite zbirke nego što će to u svom radnom vijeku uspjeti razriješiti, pa čak i tek površno otvoriti. Način na koji je komponirana, recimo, tzv. talijanska zbirka starih majstora u Strossmayerovoj galeriji, ne prati znanstvenu sistematizaciju problema, jer ona obuhvaća pet stoljeća različitih talijanskih škola, od XIV. do XVIII., od napuljske do lombardske. Koliko god panoramski pregled povijesnih škola posjetitelju pruža zanimljivu raznovrsnost i ugodu u opažaju vremenskih i stilskih različitosti, za znanstveni rad na cjelokupnoj zbirci to je nesavladiv problem jednoga radnog vijeka. Svaka škola može biti životni znanstveni problem, a još usitnjenije, svaki pojedini umjetnik dovoljan su znanstveni problem za višegodišnje istraživanje. Stoga odabir specijalizacije, odnosno tema kojima ćemo se posvetiti s posebnom brigom, ujedno je i mačehinska odluka, tako će neki drugi problemi, neke druge slike za to vrijeme biti Pepeljuge. Ukoliko za jednu jedinu sliku koja se nalazi u našoj zbirci, recimo Sv. Ivan Krstitelj u pustinji, pripisanu Jacopu dal Ponte, zvanom Il Bassano (Bassano del Grappa o. 1510. – 1592.), želimo potvrditi dosadašnju atribuciju ili je otpisati iz njegova opusa, potrebno je

prije svega proučiti samu sliku, provjeriti točnost ikonografskoga čitanja i upoznati je kroz stilsku analizu, što nas još uvijek zadržava unutar zidova ustanove i pripada tekućem stručnom radu.¹ Tehničko čitanje potvrđuje kako je izvedena uljenim bojama na platnu, dimenzije su joj 35,2 x 45,8 cm, nosi inventurni broj u zbirci SG.-276, a arhiv Galerije navodi kako ju je “Nabavila Galerija 1892. godine”. Podrobniji podaci o njenu porijeklu bili bi vrlo korisni i omogućili potkrjepu kasnijih stilskih analiza i zaljučaka te rekonstrukciju naručiteljskoga konteksta iz kojega je iznikla, ali za našu zbirku povijest slike najčešće seže samo do trenutka kada ju je Galerija otkupila, kao u ovom slučaju, kada ju je Strossmayer nabavio ili koji od stotinjak drugih donatora poklonio. Rijetke su slike čiji put možemo pratiti prije dolaska pod krov Akademijine palače. Pregled infracrvenim zrakama, koji za Strossmayerovu galeriju uvijek obave Željko Šatović i Vesna Lučić, na slici Sv. Ivan Krstitelj u pustinji nije pokazao pentimente, promjene u crtežu i izmjene tijekom rada. Slikar je dakle bio siguran, nije rješavao probleme slikajući, pa to već stavlja u sumnju odrednicu o “modelettu” ili “bozzettu”, pripremnom radu za veću palu, koja se s obzirom na male dimenzije naše slike javlja u proteklim katalozima. Poznavanje slike obuhvaća i njezinu kritičku povijest, mišljenja i ocjene drugih autora o njoj. U izdanju kataloga iz 1982. autora Vinka Zlamalika nalazimo i upute kojim smjerom valja krenuti: “Prvi podatak o slici nalazimo u katalogu iz 1895. g. u kojem je označena kao ‘Mletačka slika XV vieka’ . U kasnijim katalozima oznaka je preciznija ‘Mletačka škola XVI vijeka’ . Prof. Schneider pravilno je zapazio da se radi ‘ ... o nešto izmjenjenoj replici ili kopiji (u protivnom smislu)

*Pietro Menarola
Sv. Ivan Krstitelj u pustinji,
bakropis po djelu J. Bassana,
Gradski muzej, Bassano del Grappa*

*Kopija po grafici P. Menarole
Sv. Ivan Krstitelj u pustinji,
Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, Zagreb*

majstorove slike koja se nalazi u Bassanu, Museo Civico pod brojem 92'. Radije bismo nazvali našu sliku 'modelettom', jer je znatno manjih dimenzija, skicozno nabačena i znatno niže umjetničke kvalitete od umjetnine iz Bassana.²² Premda sadržava vrlo korisnu informaciju o istoimenoj Bassanovoj slici u Gradskome muzeju njegova rodnoga grada, citat ostavlja otvorenim pitanja radi li se o replici (dakle, djelu ponovljenom od samog majstora), kopiji (djelu drugoga majstora koji se na Bassana ugledao) ili modelettu (pripremnom radu, vlastitom predlošku samoga Bassana za veće djelo) i zašto je slika okrenuta u suprotnome smjeru od reprezentativne pale u talijanskome muzeju.

Radovi na putu

Za uvodno istraživanje potrebno je proučiti potvrđena i nasumnjiva slikareva djela počinjući od dobre monografije i recentnih studija, a potom se dobro upoznati s usporedivim slikama koje će poslužiti kao komparativna potkrjepa atributivnoj odrednici. Ukoliko je moguće, poželjno je uputiti se u arhivsku dokumentaciju o usporedivim djelima kako bi njihovi podaci osvijetlili razdoblje nastanka naše slike – tko su bili naručitelji u tom razdoblju, koji formati pretežu u to doba, radi li majstor velike narudžbe, ima li radionicu s brojnim suradnicima, putuje li i gdje i tako dalje. Konzultacija knjiga znači dobavu redovito skupih inozemnih izdanja ili odlazak u dobru stručnu biblioteku, a vrlo dobro upoznavanje znači autopsiju komparativnih slika, a to ponovno znači putovanje, odlazak u crkve, talijanske ili inozemne galerije i privatne zbirke, pristup arhivima, a kao jednadžbu njima osim motivacijskih poticaja valja staviti i novac, ili da se izrazimo terminima starih

majstora – škude, florene, zlatnike. Ukoliko je i problem dobro uočen, pa njegovo moguće rješenje potiče znanstvenu znatiželju, potrebna sredstva za njegovu obradu uglavnom su prva zapreka koja katkada obeshrabri i potpuno zatre, a sigurno barem uspori daljnji rad. Pismeno zatraženi savjeti od kustosa, koji često mogu pružiti izuzetno korisne bibliografske ili arhivske podatke i bez odlaska u stranu instituciju, u ovom slučaju još uvijek ne bi zadovoljavajuće riješili problem, jer oni ne poznaju našu sliku, stoga usporedba s bassaneškim djelom postaje i te kako poželjna. Uz puno sreće valja potražiti sponzora, slavnoga mecenu za studijsko putovanje. Dakako, ne samo zbog jedne slike, nego radi skupine slika, odnosnih problema i poznavanja značajki cijele škole koji će poslužiti i za rješavanje daljnjih problema. U činjenici da kustos iz Zagreba obrađuje zbirku stranih majstora, čiji se opus počesto razišao po različitim svjetskim muzejima, a ne samo u sredinama iz koje su iznikli, leži težina ozbiljnoga znanstvenog rada na problemu atribucijskih provjera, praćenja suvremene literature o umjetnicima koji su zastupljeni u zbirci, pa čak i osnovnih stvari kao što je posjedovanje preskupe opće referentne literature. I puke biografske podatke, koje također za svakoga starog umjetnika valja provjeriti, jer arhivska ih istraživanja često ispravljaju, u Zagrebu bismo u rijetko kojoj biblioteci mogli saznati točno prezime našega slikara, poznatoga po nadimku Bassano, to jest ne tako davno otkriveni ispravak tradicionalnoga pisanja Da Ponte u Dal Ponte i pomak u godini rođenja sa 1516. ili 1518. na oko 1510. godine.³ Kada bismo pak poželjeli potražiti postoji li grafika po njegovu djelu Sv. Ivan Krstitelj u pustinji, u svim javnim bibliotekama Hrvatske ne bismo mogli naći potpuna izdanja, odnosno do sada objavljene sveske specijaliziranih nizova za stare grafičare, popularno zvane Bartsch i Hollstein. Stoga studijska putovanja postaju temeljni zahtjev znanstvenoga rada u muzejima. Osim monografija, studija, periodike te ostalih usluga koje su u većoj mjeri na raspolaganju istraživačima u stranim ustanovama, važan izvor kojim se mogu služiti su i aukcijski katalogi (u bibliotekama često olakotno obrađeni po autorima koji se u njima pojavljuju). Prateći autora možemo u starijim katalogima naći prijašnje vlasnike naše slike ili pak rijetke komparativne primjere za sliku koju obrađujemo. U svakom slučaju, za potpunije poznavanje opusa umjetnika, oni su iznimno vrijedni. Najpoznatiji su katalogi aukcijskih kuća Dorotheum, Christie's, Sotheby's i Finarte, premda u pojedinim nacionalnim školama ili lokalnim sredinama i drugi trgovci umjetninama sa svojim katalogima postaju zanimljivi. Prelazak neke slike iz anonimnosti jedne privatne zbirke u drugu moguće je uhvatiti jedino u trenutku kada se oglašava na prodaju, a ukoliko je katalog opremljen dodatkom u kojemu su popisani kupci, moguće ju je ne samo pratiti u prelasku nego i doprijeti do sadašnjega njenog

Dio znanstvene i stručne periodike kojom se služe znanstveni radnici u muzeju

smještaja. Važnost podataka koje pružaju aukcijski katalogi znanstveno je toliko cijenjena, da se bogatiji instituti za povijest umjetnosti redovito pretplaćuju na njih. Stoga svaku priliku pristupa inozemnoj instituciji koja je opremljena, a osim toga i usmjerena određenoj školi valja dobro pripremiti i potpuno iskoristiti. Za Veneto, u kojemu ćemo nastaviti istraživanje našega problema bassaneške slike Sv. Ivan Krstitelj u pustinji, središnje je mjesto znanstvenoga hodočašća Fondazione Giorgio Cini na venecijanskom otočiću San Giorgio Maggiore, čiji biblioteka, arhiv i redoviti kasnoletnji dvotjedni seminari mogu biti dostupni zahvaljujući stipendijama koje sama Zaklada daje mladim istraživačima, oglašavajući u proljeće i temu seminara te godine i uvjete natječaja. Za kustose koji su uključeni u znanstveno-istraživačke projekte prijavljene pri Ministarstvu znanosti i tehnologije, izvor sredstava može se pronaći među predviđenim sredstvima projekta. Pojedinačni zahtjevi za novčanom potporom kraćim istraživanjima mogu biti razriješeni natječajima koje periodički oglašava Institut Otvoreno društvo – Hrvatska (u argotu jednostavno Soros), a ukoliko je istraživanje povezano s najavljenom izložbom, u okviru troškova moguće je

dobiti pomoć putem Ministarstva kulture i športa. Ovime se ne iscrpljuju sve mogućnosti, jer u dnevnom tisku katkada su oglašene stipendije stranih zaklada poput nizozemskoga Nuffica, koji sponzorira boravke ⁴u nizozemskim institucijama, recimo u središnjem povijesnoumjetničkom institutu Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie u Den Haagu, Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD) za Münchenski Zentralinstitut für Kunstgeschichte ili neku drugu njemačku znanstvenu ustanovu, američki Getty Grant Program za različite europske i američke institucije (Courtiand Institute u Londonu, biblioteke i institute u Firenzi, Parizu, New Yorku ...). Većina zaklada imaju predviđene programe financiranja za istraživače iz središnje i istočne Europe. Premda se ponuda čini raskošnom, istina je da je veći broj kustosa iz zemalja orbite bivšega istočnog bloka (poglavito iz praške Narodne galerije, petrogradskog Ermitagea, rumunjskoga muzeja Brukenthal u Sibiu, budimpeštanskoga Muzeja lijepih umjetnosti), koje se također natječu, opremljena stupnjem doktora znanosti te s tim provjerljivim parametrom postaje znatno zanimljiviji i pouzdaniji ulog stranim zakladama. Dakako, u odabiru kandidata za stipendije zaklade uvažavaju bogatstvo i važnost same zbirke za koju je kustos zadužen te njegovu dosadašnju aktivnost, iskazivu u publikacijama. Dodatni uteg domaćemu kustosu predstavlja i poznavanje stranoga jezika, ili bolje rečeno, europskih jezika. Literatura kojom se mora služiti, recimo, kustos talijanske zbirke ne uključuje – kao osnovni uvjet – samo materinski jezik slikara koji joj pripadaju, nego prije svega engleski (spomenimo samo antologijski Berensonov pregled *Paintings of Italian Renaissance*, Offnerov *A Corpus of Florentine Painting*, časopis *The Burlington Magazine*, a s nabranjem bismo mogli produljiti u nedogled...), ali i snalaženje u literaturi drugih jezika, osobito njemačkog i francuskog. Premda je engleski prihvaćen kao lingua franca suvremene civilizacije, malo će nam pomoći ukoliko posegnemo za posljednjom monografijom Federica Benkovića, *Schiavonea*, koga promatramo u okviru venecijanske škole, jer je monografski obrađen u publikaciji koja je izašla samo na njemačkom jeziku. Zadovoljavajuće poznavanje jezika samo je iznimno obdarenima, na žalost, moguće usvojiti u razdoblju manjem od petoljetke, stoga već spomenutu tvrdnju kako je idealni put do uspješnoga znanstvenoga rada kustosa skup i dugotrajan, možemo proširiti i time kako započinje u rano doba, kada buduće primabalerine kreću na prve satove svojih baletnih škola, a budući – još ne sluteći – kustos na satovima stranih jezika sriče oblike glagola “to be”, “essere”, “être” ili “sein”.

Finale

Vratimo se na naš problem, sliku Sv. Ivan Krstitelj u pustinji, s pretpostavkom kako smo zadržali motivaciju, preskočili sve bitne

Čitaonica biblioteke u Fondazione Giorgio Cini (Venezia) djelo je Baldasare Longhene (1598. - 1682.)

zapreke i uputili se sa stipendijom u džepu u studijski posjet bassaneškom Gradskom muzeju i venecijanskoj Fondazione Cini. Naš se problem rješava brzo, poput dobro započetoga pasijansa – autopsija autografa Jacopa Bassana u Gradskome muzeju jasno otkriva kako se sve stilske značajke bitno razlikuju, od tipologije i svjetlosnoga tretmana masa do kolorita i rukopisa (kompozicija je preuzeta).⁵ Zaključujemo kako se na našoj slici radi o drugome, u ovom slučaju slabijem majstoru. Nekoliko sati provedenih u biblioteci Fondazione Cini upoznat će nas detaljno s poviješću bassaneške slike, od njene narudžbe za crkvu sv. Franje u Bassanu del Grappa 1558. godine, kao jedne od oltarnih slika, preko prelaska u Gradsku vijećnicu, prodaje tridesetih godina XIX. stoljeća u Vicenzu do konačnoga povratka 1868. u bassaneški Gradski muzej. Slika je, dakle, osim kratkoga izleta u nedaleki venetski grad, cijelo vrijeme bila u Bassanu del Grappa i bilo ju je moguće samo tamo vidjeti.⁶ U katalogu “Jacopo Bassano e l’ incisione” nalazimo bakropis Pietra Menarole, izrađen po Bassanovu djelu oko 1685. godine, ali s promijenjenim smjerom sv. Ivana Krstitelja te s određenim

kompozicijskim interpretacijama (proširenje kadra), koje su na našoj slici dalje varirane (u znanstvenom bismo ih radu detaljnije izložili). Ne radi se, dakle, o modelettu niti o replici, nego o kasnijoj kopiji iz kista drugoga, anonimnog majstora. Bilo je potrebno prevrtjeti dosta stranica i prijeći stotine kilometara za naizgled mikroskopsku promjenu od odrednice slike kao “djelo Jacopa Bassana” do “kopija po grafici”. Međutim, samo te, sitne intervencije u zbirci mogu oblikovati njeno zadovoljavajuće stanje obrade, ono koje uvažava suvremena stručna i znanstvena postignuća. Nakon toga slijedi i muzeološka interpretacija rezultata obrade, koja će povući sliku koja je do sada bila izlagana kao djelo jedne od ključnih figura venecijanskoga manirizma na manje istaknuto mjesto, oslobodivši prostor, recimo, za drugu sliku – Portret mladića – koja je čamila desetljećima u tami depoa, jer je ona prošavši znanstvenu obradu prešla obratni put – od anonimnoga majstora “mletačke škole” do vodećega bergamskog majstora Giovan Battista Moronija (1520./1524.–1578.).⁷ Znanstveni problemi koje muzejska zbirka pruža pretaču se iz dana u dan, poput Šeherezadinih priča. No,

dok je ona bila motivirana vlastitim opstankom i borbom za život, kustos će se katkada malodušno zapitati je li njegov trud društveno uopće prepoznat i vrednovan. Nogometaš treće lige ili lokalni političar za isti bi entuzijizam bili legendarno slavni u svojim zajednicama, da novčanu stranu naknade uopće ne spominjemo. Zadovoljstvo vlastitim radom, tako često spominjani protuargument izostanku drugih zadovoljstava nije prihvatljiv, jer do sada nije primijećen neki robijaš nogometaš niti prisilni političar. Pogled na sveukupni, pa tako i znanstveni rad kustosa kao na tkanje kulturnoga profila regije, koji pak određuje njenu atraktivnost u svim (dakle i ekonomskim) aspektima, pripada onom apstraktnom i sofisticiranom načinu razmišljanja koji ostaje neuhvatljiv ili – u najboljem slučaju – prigodna retorika.

Bilješke:

1. Ikonografski je sv. Ivan Krstitelj lako prepoznatljiv i dovoljno često prikazivan svetac da se u tom smislu slika ne predstavlja kao problem. Kada se nademo pred rjeđe štovanim svecima, recimo sv. Lucillom (slika Krštenje sv. Lucille, inv. SG-242 također je bassaneški problem) kao pomoć neizbježnom priručniku Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva (1979.) poslužiti će nam Biblioteca Sanctorum, izdanje Papinskoga lateranskoga Sveučilišta (Città Nuova Editrice), u čijih je dvanaest svezaka sabran čitav rajski Pantheon. Rijetko izdanje posjeduje biblioteka Katoličkog bogoslovnog fakulteta na Kaptolu (Zagreb)
2. Vinko Zlamalik, Strossmayerova galerija starih majstora JAZU, Zagreb 1982., str. 202.
3. Nakon publiciranja Knjige računa obitelji Dal Ponte 1992. godine (Michelangelo Murara, Libro Secondo di Dare ed Avere, Bassano del Grappa, izd. Verci). Ispravak je uvršten u leksikon Allgemeines Künstlerlexikon izdavača Saur (München, Leipzig 1993., tom 7) koji je nabavila Knjižnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i u Macmillanovu The Dictionary of Art u Grafičkoj zbirci Nacionalne i sveučilišne knjižnice.
4. Slika Sv. Ivan Krstitelj u pustinji Jacoba Bassana u bassaneškom Museo Civico nosi inventarni broj 19 (ulje na platnu, 114 x 151 cm).
5. Usp. Beverly Louise Brown i Paola Marini, katalog Jacopo Bassano, Bologna 1992., str. 81-83 (Nuova alfa Editoriale).
6. Enrica Pan, Jacopo Bassano e l'incisione, katalog izložbe u Museo Civico, Bassano del Grappa 1992. (Ghedina & Tassotti Editori), str. 97.
7. Usp. Moronijev 'Portret mladića' u Strossmayerovoj galeriji, članak objavljen u Peristilu br. XXXV/XXXVI., str. 151-154.

Summary:

Scholarly Work in the Gallery of Old Masters
- An Orientation Steeplechase Marathon

Although an orientation steeplechase marathon is not an athletic discipline, it is the closest metaphor of what scholarly work in a gallery of old masters entails. Scholarly work on the theme of old masters can be compared with the costs of training the most expensive professions like pilots or surgeons, and the large investment does not always yield comparable short-term benefits.

There are many professional periodicals where one can publish the results of scholarly work, but publication is only the final stage which is preceded by a long process, first of all the identification of problems within one's collection. The choice of specialisation within one collection (a school of painting or an individual artist) is harsh, since other problems and other paintings will during that time be neglected.

If in the case of one painting from our holdings, for example, Saint John the Baptist in the Wilderness, attributed to Jacopo dal Ponte also known as il Bassano (Bassano del Grappa 1510-1592), we wish to confirm the existing attribution or eliminate it from his opus, we need to study the painting itself, verify whether the iconographic interpretation was correct and gain knowledge about it through an analysis of style, a task that still keeps us within the confines of our institution, but knowledge about a painting includes its critical history, the study of monograph publications, recent studies, the study of comparable paintings, the study of documentation in archives, and this involves travel, work in libraries, churches and archives, as well as the purchase of expensive foreign literature. If the problem is properly identified so that its solution provokes scholarly curiosity, we need funds in order to treat it, and this is the first disheartening obstacle. These funds can be obtained from the allocated resources for projects at the Ministry of Science and Technology, from grants occasionally given by the Open Society Institute, and, if the research is linked with a planned exhibition, funds can also be obtained from the Ministry of Culture. Another source of funds are various foreign trusts that have set up programmes for financing research in Central and Eastern Europe. All this requires knowledge of several languages, and it takes at least five years to learn them.

The curator will frequently resign himself to thinking whether his effort is sufficiently recognised and valued, since a third division footballer or a local politician would receive a large bonus for showing such enthusiasm.